

پیش‌گفتار :

خدای بزرگ را سپاس که توفیق داد پس از چهار سال تلاش علمی و کارشناسی و به همت جمعی گسترده از صاحب‌نظران، کارشناسان و فرهنگیان یکی از مهم‌ترین عناصر نظام آموزش و پرورش با رویکردی تحولی و نوآورانه طراحی و تدوین گردد و بستر اصلی تحول بنیادین تعلیم و تربیت کشور فراهم شود.

تولید برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران بر اساس مبانی، ارزش‌ها و اهداف تربیت اسلامی و با استفاده از توانمندی‌های بومی و ملی و بهره‌برداری از تجربه‌های معتبر و موفق جهانی، در پاسخ به نیازها و مطالبات جامعه پویای ایران اسلامی، الگوی تازه‌ای از برنامه‌های درسی و تربیتی را ارائه می‌دهد و گامی مهم در راستای مستندسازی و کیفیت بخشی نظام تعلیم و تربیت کشور است.

- توجه به اهداف متعالی تربیتی و نیازهای متنوع فراگیران و جامعه برای پرورش انسان طراز جمهوری اسلامی ایران؛
 - ترسیم نقشه جامع و کلان محتوایی دستگاه رسمی و عمومی تعلیم و تربیت، به عنوان بخش مهمی از مهندسی فرهنگی کشور؛
 - نوسازی و بازسازی قالب‌ها، راهبردها و رویکردهای درسی و تربیتی؛
 - ارائه الگویی منسجم، کارآمد و اثربخش برای تولید برنامه‌ها، مواد، رسانه‌ها و منابع آموزشی و پرورشی،
- اهدافی است که در تولید و تدوین برنامه درسی ملی کشور مد نظر بوده است.

کار تولید و تدوین این سند از اسفند ماه ۱۳۸۴ با تشکیل دبیرخانه طرح آغاز شد و پس از تحقیقات و مطالعات اولیه و ابلاغ مصوبه هفتصد و چهل و پنجمین جلسه شورای عالی آموزش و پرورش در اردیبهشت ماه ۸۶، با پشتوانه نیرومند حقوقی ادامه یافت. پس از بررسی‌های لازم و دستیابی به اهداف، تعریف و حدود طرح و خروجی مورد انتظار، کمیته‌های هفت‌گانه تخصصی به شرح ذیل تشکیل شد:

۱. کمیته کلیات، اصول و مبانی؛ ۲. کمیته محتوای آموزشی، پرورشی و حوزه‌های یادگیری؛ ۳. کمیته ساختار، مقاطع، رشته‌ها و زمان؛ ۴. کمیته میزان اختیارات و کاهش تمرکز؛ ۵. کمیته ارزش‌یابی از پیشرفت تحصیلی و راهبردهای یاددهی - یادگیری؛ ۶. کمیته مواد، رسانه‌ها و محیط‌های یادگیری؛ ۷. کمیته ارزش‌یابی از برنامه درسی ملی و اقتضائات اجرایی.

سپس برای جلب مشارکت فعال حوزه‌های صف و ستاد، کمیته‌های استانی و کمیته‌های ستادی طرح، با ابلاغ بخش‌نامه وزیر محترم وقت، آغاز به کار کردند. هم‌زمان با سایر فعالیت‌ها، برای تبیین ابعاد طرح و استفاده از یافته‌های علمی و پژوهشی در بخش‌های مختلف برنامه درسی ملی، شش عنوان پژوهشی: ۱. مطالعات نظری، تطبیقی در حوزه آموزش و پرورش؛ ۲. بررسی مبانی جامعه‌شناختی برنامه درسی؛ ۳. بررسی مبانی روان‌شناختی برنامه درسی؛ ۴. بررسی تحقیقات انجام شده در حوزه برنامه درسی؛ ۵. بررسی اسناد، مصوبات و دیدگاه‌های مسئولان عالی نظام در حوزه برنامه‌های درسی؛ و ۶. بررسی تاریخچه و وضعیت موجود برنامه درسی در

جهان و ایران، تعریف و نسبت به اجرای آن توسط محققان محترم اقدام شد. علاوه بر این، هر یک از کمیته‌های تخصصی نیز بر حسب موضوع کار، مطالعات گسترده‌ای را در زمینه آسیب‌شناسی وضع موجود، بررسی تجربه سایر کشورها و تبیین ابعاد علمی موضوع با استفاده از تحقیقات موجود انجام دادند.

به منظور بهره‌گیری از نظرات کارشناسان و متخصصان و نیز کمیته‌های ستادی و استانی در ارتباط با ابعاد و جهت‌گیری‌های برنامه درسی ملی، جلسات کارشناسی، نشست‌های منطقه‌ای و سراسری و همایش‌ها و هم‌اندیشی‌های متعددی در طی سال‌های ۸۵ تا ۸۷ برگزار گردید و یافته‌های آن در جهت تدوین سند در اختیار کمیته‌های تخصصی قرار گرفت.

بالاخره نخستین نگاشت برنامه درسی ملی در بهمن ماه ۸۷ تدوین و برای اظهارنظر در اختیار صاحب‌نظران و کارشناسان حوزه‌های ستادی و استانی قرار داده شد. پس از جمع‌بندی و بررسی کلیه یافته‌ها در جلسات کارگروه تلفیق، دومین نگاشت سند در ۲۵ اسفند ماه ۸۷ مصادف با میلاد پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و امام صادق علیه‌السلام برای استفاده از نظرات فرهنگیان و صاحب‌نظران به همراه پرسش‌نامه ارزیابی، بر روی سایت دفتر تألیف و برنامه‌ریزی کتب درسی قرار گرفت؛ هم‌زمان برای نقد و اصلاح، طی جلسات متعدد و طولانی در کمیسیون راهبری طرح با ریاست وزیر محترم وقت آموزش و پرورش و حضور اعضای شورای مشورتی ستاد تحول بنیادین و نیز در چندین نشست کارشناسی و تخصصی مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

متن حاضر، نتیجه آخرین اصلاحات کارگروه تلفیق تا اردیبهشت ماه سال ۱۳۸۹ است که برای تقدیم به شورای عالی آموزش و پرورش و سایر مراجع ذیصلاح آماده شده است.

گرچه تلاش همه دست‌اندرکاران این امر خطیر بر آن بوده است که به اصول حاکم بر فرایند تولید وفادار بمانند، ولی تنگناها و محدودیت‌های علمی و کارشناسی، فقدان پیشینه تولید برنامه درسی ملی کشور و فراتر از آن تفاوت‌های بنیادین گفتمان غالب در عرصه علوم تربیتی با مبانی فلسفه تربیتی اسلام، چالش‌های جدی را در جریان تولید این سند برانگیخته است. پدیدآوردن گان این سند با وقوف کامل به این تنگناها و با دغدغه نسبت به تمهیدات و پشتیبانی‌های کافی برای تحقق برنامه، برآن‌اند که آن‌چه طراحی و تولید شده است، تنها گام نخست برای چرخش وضعیت موجود به سمت مطلوب تلقی می‌شود و قطعاً کلام آخر نیست.

با توجه به مشارکت گسترده کارشناسان، صاحب‌نظران و متخصصان در تولید این سند و به خصوص هم‌فکری و حضور جدی مدیران و کارشناسان سطوح صف و ستاد آموزش و پرورش، می‌توان این طرح را محصول تحول خواهی و اشتیاق فرهنگیان دغدغه‌مند نسبت به اصلاح کاستی‌های کنونی دانست و امید داشت که به یاری خداوند متعال، ارائه سومین نگاشت این سند به شورای عالی آموزش و پرورش در آغاز دولت دهم و مدیریت جدید وزارت آموزش و پرورش، بستر تحقق منویات مقام معظم رهبری و چشم‌انداز پیشرفت و تعالی کشور را در عرصه تعلیم و تربیت محقق نماید.

تاریخ: ۱۳۸۶/۳/۲۷

شماره: ۲۰/۲۴۰۱/۸

مصوبه هفتصد و چهل و پنجمین جلسه شورای عالی آموزش
و پرورش مورخ ۱۳۸۶/۲/۴

باسمه تعالی

ماده واحده تشکیل کمیسیون راهبری تولید و تدوین
برنامه درسی ملی

وزارت آموزش و پرورش

احتراماً به پیوست مصوبه هفتصد و چهل و پنجمین جلسه
شورای عالی آموزش و پرورش مورخ ۱۳۸۶/۲/۴ موضوع تشکیل
کمیسیون راهبری تولید و تدوین برنامه درسی ملی که به تأیید رییس
محترم شورای عالی آموزش و پرورش (رئیس محترم جمهور)
رسیده است جهت اجرا ابلاغ می شود.

شورای عالی آموزش و پرورش مقرر می دارد وزارت آموزش و
پرورش کمیسیون راهبری برنامه درسی ملی را با ترکیب زیر تشکیل داده
و برنامه درسی ملی را حداکثر ظرف مدت دو سال جهت بررسی و
تصویب به شورای عالی آموزش و پرورش ارائه نماید.
ترکیب اعضای کمیسیون راهبری عبارت است از:

۱. وزیر آموزش و پرورش (رئیس شورا)
۲. رئیس سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی (نایب رئیس شورا)
۳. معاون آموزش و پرورش عمومی
۴. معاون آموزش و پرورش نظری و پیش دانشگاهی
۵. معاون پرورشی و تربیت بدنی
۶. معاون برنامه ریزی و توسعه مدیریت
۷. رئیس پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش

محمدیان
دبیر کل
۱۳۸۶

محمود فرشیدی
ریس جلسه

بهرام محمدیان
دبیر شورا
نصر

**تشکیل کمیسیون راهبری تولید و تدوین برنامه درسی ملی
مورد تأیید است.**

محمود احمدی نژاد
ریس جمهور و ریس شورای عالی آموزش و پرورش

۸. دبیر کل شورای عالی آموزش و پرورش
 ۹. مدیر کل دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی (دبیر شورا و مدیر طرح)
 ۱۰. مجری طرح سند ملی آموزش و پرورش
 ۱۱. پنج نفر متخصص در حوزه برنامه‌ریزی درسی و فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی، ارزش‌یابی آموزشی، تکنولوژی آموزشی و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، از اعضای هیئت علمی دانشگاه و صاحب‌نظران حوزه‌های علمیه بنا به پیشنهاد مدیر طرح و تصویب کمیسیون راهبری
 ۱۲. سه نفر از اعضای کمیسیون برنامه‌های درسی و تربیتی شورای عالی آموزش و پرورش به انتخاب کمیسیون و با معرفی دبیر شورا.
- تبصره ۱) کمیسیون برحسب مورد می‌تواند از صاحب‌نظران و یا مسئولان در حوزه‌های مختلف به صورت مهمان دعوت به عمل آورد.
- تبصره ۲) کمیسیون راهبری موظف است تا سه ماه پس از تصویب این ماده واحده، تعریف و حدود دقیق برنامه درسی ملی، اهداف و اصول حاکم بر تولید و تدوین آن را پس از بررسی و تأیید جهت تصویب به شورای عالی ارائه نماید.
- تبصره ۳) کمیسیون راهبری موظف است هر سه ماه یک بار گزارشی از پیشرفت طرح به شورای عالی ارائه کند.

تعریف:

برنامه درسی ملی سندی است که نقشه کلان برنامه درسی و چارچوب نظام برنامه‌ریزی درسی کشور را به منظور تحقق اهداف آموزش و پرورش نظام جمهوری اسلامی ایران تعیین و تبیین می‌نماید.

اهداف تولید برنامه درسی ملی:

- ۱- تعیین رویکرد و اهداف برنامه درسی در سطح نظام آموزشی، دوره‌های تحصیلی و حوزه‌های یادگیری؛
- ۲- تعیین منطق، جهت‌گیری‌ها و ابعاد هر یک از حوزه‌های یادگیری؛
- ۳- تعیین اصول، سیاست‌ها و فرایند تدوین برنامه درسی؛
- ۴- تعیین اصول، سیاست‌ها و فرایند اجرای برنامه درسی؛
- ۵- تعیین اصول و سیاست‌های ناظر بر مواد و منابع آموزشی؛
- ۶- تعیین ساختار، اصول، و فرایند ارزش‌یابی و اصلاح برنامه درسی؛
- ۷- تعیین و تبیین نظام برنامه‌ریزی درسی کشور.

اصول حاکم بر فرایند تولید برنامه درسی ملی:

- ۱- اصل رعایت مبانی اسلامی تعلیم و تربیت، دیدگاه‌های حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری؛
- ۲- اصل مشارکت و بهره‌گیری از صاحب‌نظران حوزه و دانشگاه، کارشناسان و فرهنگیان در همه سطوح صف و ستاد؛
- ۳- اصل تعامل فعال با نهادهای فرابخشی؛
- ۴- رعایت آرمان‌گرایی، واقع‌بینی و آینده‌نگری به گونه‌ای هماهنگ و متعادل؛
- ۵- جامعیت، انسجام و هماهنگی در مؤلفه‌ها و عناصر سند؛
- ۶- توجه به ویژگی‌های بومی بودن، مستقل بودن و کارآمد بودن الگوی پیشنهادی در عین استفاده از همه تجربه‌های موفق جهانی؛
- ۷- بهره‌گیری از تجارب، منابع و پژوهش‌های پیشین و پرهیز از دوباره کاری؛
- ۸- برنامه‌ریزی و فرهنگ‌سازی برای اجرا و اشاعه یافته‌های مصوب به موازات تکمیل و پیشرفت طرح؛
- ۹- وضوح و شفافیت و عدم ابهام و کلی‌گویی در سند.

«مصوب کمیسیون راهبری طرح»

چشم انداز:

با اکتال بر پروردگار متعال و پیروی از مربی بزرگ بشیرت، پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و دو یادگار بزرگ او - قرآن کریم و خاندان پاک پیامبر علیهم السلام - در پر تو عزم و پشتیانی ملی و کوشش و بهکاری همه جانبه فرزندان، خانواده ها و

متریان، برنامه های درسی و تربیتی آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران بر مبنای برنامه درسی ملی، برنامه های خلد بود:

- منجم، متعال، کارآمد، نشاط آفرین، پویا و انعطاف پذیر؛
- مبتنی بر اصول، مبانی و ارزش های اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله و یافته های معتبر علمی و پژوهشی؛
- ناطق به ویژگی ها و نیازهای همه جانبه متریان و نیازهای اساسی جامعه؛
- بهره مند از تجربه های موفق ملی و جهانی با استفاده از ابزار و شیوه های علمی و مؤثر آموزشی و پرورشی؛
- بارویکردی نوآورانه، آینده نگرانه، واقع بینانه متناسب با فطرت الهی انسان و مشارکت پذیر در تولید و اجرا؛
- زمینه ساز ارتقاء کیفیت مدرسه به مثابه کانون اصلی تربیت در آموزش و پرورش برای تحقق «مدرسه زندگی»؛
- در راستای ایجاد تمدن نوین اسلامی و تحقق جامعه عدل ممدومی (عج)؛

که در الگوی پیشرفته بومی، زمینه تربیت نسلی مستفکر، عاقل و خلاق، مؤمن و خودباور، دانا و بصیر، متخلق و خودساخته، تلاشگر و سالم، خودیادگیرنده، مستخبر به ایرانی بودن، توانا در تولید علم و فناوری و وفادار به ارزش های اسلامی، ملی و انقلابی را فراهم می سازد.